

Г.О. ХІОНІ*

(Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки», м. Київ, Україна)

Сутнісна характеристика інвестицій у придбання та модернізацію майнових об'єктів агробізнесу

Інвестиції зумовлюють зростання економічного розвитку, збільшення реального капіталу підприємства, що в свою чергу підвищує виробничий потенціал економіки. Тому забезпечення ефективної інвестиційної діяльності підприємства є одним із ключових факторів зростання потенціалу суб'єктів господарювання всіх рівнів. На сьогодні багато питань із визначення ефективності інвестиційної діяльності підприємств є дискусійними. Метою статті є поглиблення змістовного наповнення поняття «інвестиції» та «інвестиційна діяльність». Проведено ретроспективний аналіз наукових підходів до трактування сутності інвестицій різними економічними школами та в різні періоди історії. Виявлено, що існує чимало поглядів стосовно сутності інвестицій. В стародавні часи інвестувати означало наділяти, вкладати і було пов'язано з отриманням певних преференцій. В класичній економічній теорії інвестиції пов'язані з капіталом та запасами, а інвестування з отриманням доданої вартості. В радянські часи, за адміністративно-командної форми управління, інвестиції були пов'язані з капіталовкладеннями в основні фонди. В новітній економіці інвестиції тісно пов'язані з розвитком науково-технічного прогресу та ринком цінних паперів. Досліджено історичні аспекти становлення теорії інвестування та її зміну у зв'язку з трансформацією економічних процесів. Встановлено зв'язок інвестиційної активності з розвитком науково-технічного прогресу та впровадженням інновацій. Визначено різницю між капітальними вкладеннями та інвестиціями. Узагальнено основні функції інвестицій в соціально-економічному середовищі. Визначено, що інвестиційна діяльність це процес залучення всіх видів ресурсів у сільськогосподарську підприємницьку діяльність на інноваційній основі з метою забезпечення економічного, екологічного, соціального ефектів та розвитку сільських територій.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційна діяльність, капітальні вкладення, агропромисловий комплекс.

G.O. KHIONI

(«Institute of Agrarian Economics» National Scientific Center, Kyiv, Ukraine)

Essence of Investments Regarding to the Acquisition and Modernization of Agribusiness Property

Investments cause the growth of economic development, an increase in the real capital of the enterprise, which in turn increases the production potential of the economy. Therefore, ensuring effective investment activity of the enterprise is one of the key factors for the growth of the potential of business entities. Today, many questions regarding to the investments in acquisition and modernization of agribusiness property are debatable. The purpose of the article is to deepen the content of the concept of "investment" and "investment activity". The retrospective analysis of scientific approaches to the interpretation of the essence of investment by various economic schools and in different periods of history was carried out. It was revealed that there are many views on the nature of investment. In ancient times, investing meant confer, and was associated with obtaining certain preferences. In classical economic theory, investments were associated with capital and stocks, and investment with the receipt of value added. In Soviet times, with the administrative-command form of management, investments were associated with investments in fixed assets. Nowadays investments are closely related to the development of scientific and technological progress and the securities market. The historical aspects of the formation of the theory of investment and its change in connection with the transformation of economic processes were investigated. The connection of investment activity with the development of scientific and technological progress and the introduction of innovations was established. The difference between capital investments and investments was described. The main functions of investment in the socio-economic environment were summarized. It was determined that investment activity is the process of attracting all types of resources into agricultural entrepreneurial activity on an innovative basis in order to ensure the economic, environmental, social effects and development of rural areas.

Keywords: investments, investment activity, capital investments, agro-industrial complex.

* Хіоні Георгій Олександрович, аспірант Національного наукового центру «Інститут аграрної економіки» (м. Київ).

Постановка проблеми. Інвестиції на даний час відіграють досить значну роль у розвитку будь-якого підприємництва. Особливо вони важливі у сільському господарстві в умовах ринкової економіки, так як дозволяють аграріям збільшувати виробничі потужності. Механізм регулювання інвестиційних процесів в АПК являє собою сукупність складних етапів, фінансових процедур, засобів впливу з метою підвищення інтенсивності діяльності суб'єктів господарювання. Однак, недостатність теоретичної методологічної бази, а також понятійного апарату не дозволяє сформувати об'єктивні підходи до вирішення інвестиційних задач.

Відтак проблема підвищення ефективності виробництва аграрно-продовольчої продукції повинна розв'язуватися комплексно в кількох напрямках, важливішим з яких є активізація інвестиційної діяльності в аграрному секторі економіки [9, с. 52].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у розвиток теорії інвестицій в умовах ринкової економіки було зроблено зарубіжними класиками економічної теорії такими як Ф. Кене [2], Т. Ман [2], А. Сміт [11], А. Маршал [11], К. Маркс [11], І. Фішер [19], Дж. Кейнс [12, 13], Й. Шумпетер [20], Дж. Тобін [14].

Залучення інвестицій в розвиток сільського господарства вивчали В. Андрійчук [1], Ю. Лупенко [10], О. Захарчук [10], М. Кісіль [8], М. Могилова [10], М. Коденська [9], Я. Дем'ян [4]. Однак трактування, що характеризують їх в залежності від предмету дослідження, умов та інших факторів об'єктивного і суб'єктивного характеру, суттєво відрізняються між собою. Варіативність визначень інвестицій ставить перед нами ряд проблем, які можуть обмежити можливості дослідження чи посприяти невірному трактуванню його результатів.

Метою статті є поглиблення наукових поглядів на сутність інвестицій та удосконалення трактування дефініції «інвестиційна діяльність».

Виклад основного матеріалу дослідження. Термін «інвестиції» походить від німецького «investition» та латинського «investure», «investio», що перекладається як одягати, наділяти, обдаровувати, вкладати [15, с. 586]. В період феодалізму існувало таке поняття як інвестура, що означало надання васалу право на володіння феодем. Інвестурою також називали передання єпископам в управління земель разом з населенням та правом суду над ними.

Перед тим як в економічний обіг ввійшов термін інвестиції, досить широко використовували поняття капітал. У римських юристів воно означало основну частину позики на відміну від процента та інших додаткових вимог кредитора. Під час зародження теорії капіталу, у XVIII-XIX ст. найбільш часто застосовувалося поняття «запас», розуміючи під ним капітал.

В економічну теорію поняття «інвестиції» вперше ввели меркантилісти. У XV-XVII ст. ними вже була визнана доцільність інвестування коштів. Вони

визнавали необхідність їх залучення у виробництво для успішного розвитку держави. Надалі представники фізіократів продовжили розвиток даної теорії. Ф. Кене, в своїй праці «Економічна таблиця» запропонував поділ інвестицій на первісні та щорічні [2, с. 784]. Саме Т. Ман і Ф. Кене виділили новий економічний термін, який розглядали як капітал в контексті важливості нагромадження в системі суспільного відтворення.

Основоположник класичної теорії економіки А. Сміт припускав, що економіка держави може зміцнитися лише завдяки створенню нових робочих місць або поліпшення продуктивності праці. Він запропонував способи використання капіталу, які примножували не тільки національне багатство, але і приносили дохід своєму власнику. Цей дохід був визначений як прибуток. А. Сміт, досліджуючи теорію інвестицій, наполягав на відмінності між інвестиціями в майно або грошові кошти та інвестиціями у засоби праці, тобто фактори виробництва. А. Маршал визначав інвестиції, як один із засобів функціонування ринку капіталу, що залежить від рівня попиту і пропозиції. [11, с. 245].

За К. Марксом інвестиції це «придбані, в певній кількісній і якісній пропорції, засоби виробництва і робочої сили з метою отримання доданої вартості власником капіталу» [11, с. 128.]. В своїх роботах він визначив капітал як вартість, яка приносить додаткову вартість. Додана вартість утворювалася в процесі виробництва. Різниця між вартістю ресурсів, інструментів і робочої сили та вартістю реалізації кінцевого продукту становила додану вартість.

Класики економічної теорії та їх послідовники пов'язували капітал з працею та виробництвом, наповнюючи його матеріальним змістом. Асоціація капіталу з працею стосується його використання і походження. Капіталом вважається попередньо накопичений запас продуктів минулої праці, без яких неможливе здійснення виробничої діяльності, і які сприяють праці або забезпечують її [12]. Капіталом вважаються лише матеріальні предмети, корисність яких створена в процесі людської діяльності [12, с. 214].

У XX ст. розвивається розширена концепція капіталу як всього запасу багатства, наявного в певний момент часу, результатом функціонування якого, за дослідженнями І. Фішера є дохід у формі потоку послуг упродовж певного періоду [19, с. 52]. За широкого розуміння капіталу в неокласичній теорії основні засоби не є принципово відокремленим об'єктом дослідження. З розвитком економічної думки поглиблюється вчення про природу капіталу на основі його розмежування з функціонуючими придбаними підприємцем благами. «Функція останніх полягає в тому, що відповідно до своїх технічних властивостей слугувати меті виробництва, щоб виробляти зовсім інші в технічному та фізичному вимірі блага. Функція ж капіталу... – доставляти підприємцю блага, які повинні бути використані у виробництві» наголошував у своїх працях Й. Шумпетер [20, с. 233].

Дж. Кейнс, в своїй теорії, визначає інвестиції як частину доходу, яку працівник не використав на споживання. Інвестиції є протилежною стороною заощаджень в його працях. Для досягнення макроекономічної рівноваги має бути рівність між заощадженнями та інвестиціями, які необхідні бізнесу. У класичній теорії ці дві величини врівноважуються нормою відсотка, зміна якої дозволяє регулювати інвестиційний процес і виходити державі з кризової ситуації [13].

Принциповим для кейнсіанської методології є макроекономічний підхід в регулюванні економічних процесів. Виявлений ними вплив макроекономічних індикаторів на тенденції і темпи нарощування та оновлення основного капіталу обумовлює необхідність державного регулювання інвестиційних процесів. Кейнсом обґрунтовано принципові положення макроекономічної інвестиційної політики, в основі якої доцільність зростання бюджетних інвестицій в перспективні галузі економіки, в тому числі з метою стимулювання активізації інвестиційних ресурсів суб'єктів підприємницької діяльності та зовнішніх інвесторів [7]. На нашу думку, суть даної методології варто покласти в основу інвестиційної стратегії нашої держави, основним напрямком якої повинно стати не лише нарощування кількості капіталу в аграрній сфері, але й його модернізація на інноваційній основі.

Надалі теорія інвестицій розвивається під формуванням гіпотез про поведінку інвесторів. Основними теоріями тут виступають ті, суттю яких є мотив прибутку: акселеративна теорія інвестицій, неокласична теорія і теорія ліквідності. Всі ці теорії прагнули одного – визначити, за яких умов інвестиції сприяють економічному зростанню.

Американський вчений Дж. Тобін розробив q-теорію інвестицій, що дозволяла визначити зв'язок між обсягом інвестицій в підприємство та вартістю цінних паперів цього ж підприємства на ринку акцій. Основою q-теорії інвестицій є модель динаміки інвестицій. Оскільки фірми значно привабливіші для потенційних вкладників, коли мають змогу здійснювати вигідні інвестиції, ціни акцій відображають наявність стимулів до інвестування. Перевага цієї теорії як засобу вимірювання стимулів до здійснення інвестицій полягає в тому, що цей показник відображає як очікувану майбутню, так і його теперішню прибутковість капіталу [14, с. 175-176].

Узагальнюючи вищезазначене, можна констатувати, що класики економічної теорії в основу інвестицій вкладають вартість, що утворюється в результаті нагромадження і використання капіталу та факторів праці в ринкових умовах.

У вітчизняній радянській літературі до 80 рр. минулого століття поняття інвестиції не застосовувалося, так як його не пов'язували з ідеологією соціалізму та комунізму. Натомість використовували економічну категорію «капітальні вкладення». Згодом почали з'являтися нормативно-правові акти, методики залучення та визначення економічної ефективності капітальних вкладень.

Капітальні вкладення в них визначалися як процес, що відображає рух вартості в ході відтворення основних фондів, а також як економічна категорія – система економічних відносин, пов'язаних з рухом вартості, авансованої в основні фонди від моменту мобілізації грошових коштів до моменту їх відшкодування. Згодом набуло поширення твердження про те, що основні фонди функціонують у взаємодії з оборотними, а тому отриманий дохід є позитивним синергетичним ефектом від їх спільного використання. В підтвердження цього стає затвердження у 1981 році Типової методики визначення економічної ефективності капітальних вкладень. Виникло два підходи до розуміння сутності інвестицій:

1) затратний – інвестиції розглядалися як витрати на відновлення основних фондів, їх модернізацію. Підходив до адміністративно-командної системи управління;

2) ресурсний – інвестиції визначалися як фінансові кошти, призначені для відновлення основних фондів. Однак даний підхід нівелював подальше перетворення ресурсів в процесі інвестиційної діяльності.

За дослідженнями Л.Л. Ігоніної, «недолік обох підходів полягав у статичній характеристиці об'єкта аналізу, що базується на виділення якогось елементу інвестицій, витрат або ресурсів, обґрунтуванні пріоритету окремих стадій обороту коштів – продуктивної або грошової, що обмежувало можливості дослідження інвестицій як цілісного процесу, в ході якого відбувається послідовна зміна різних форм вартості, реалізується динамічний зв'язок елементів інвестиційної діяльності: ресурси – витрати – дохід» [6, с. 21].

Початком державного регулювання інвестиційної політики в Україні можна вважати прийняття у 1991 році Закону України «Про інвестиційну діяльність», яким обумовлено загальні засади інвестиційної діяльності, форму і структуру інвестиційного проекту, об'єкти та суб'єкти інвестиційної діяльності, форми державного регулювання, державну реєстрацію проектних пропозицій.

Відповідно до даного закону, інвестиційною діяльністю є сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб і держави щодо реалізації інвестицій. Інвестиції – це всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток (доход) та/або досягається соціальний та екологічний ефект [5].

Як бачимо, інвестиції досить тісно переплітаються з інноваціями, що пов'язано з доцільністю вкладення коштів та інших ресурсів лише в проекти, розроблені на основі новітніх досягнень.

Інвестиційна діяльність тісно пов'язана з інноваційною активністю підприємств, установ, організацій. На сьогодні досягнення економічного розвитку можливе лише шляхом широкомасштабного введення у господарський обіг таких продуктів інтелектуальної праці, як знання, технології, науково-

технічні розробки з метою їх подальшої комерціалізації та досягнень соціально економічного розвитку економіки. До речі, Україна першою серед держав СНД законодавчо закріпила курс на науково-технологічне оновлення економіки [17, с. 73].

Основою якісних перетворень в сільському господарстві є інвестування ресурсів в інноваційні технології, нові сорти, засоби захисту рослин, тощо. Саме інновації дозволяють вивести сільські території на новий рівень розвитку, зберегти екологію, природне середовище, ландшафти, покращити умови праці, припинити відтік людей з сіл, особливо молоді. Інвестиції відіграють значну роль в інноваційному розвитку сільських територій. Інновації мають подвійну природу, що складається з інтелектуальних активів як виробничого фактору – з одного боку це частина інтелектуальних активів, з іншого – частина капіталу (інвестиційного капіталу) [18, с. 145].

За твердженням М.І. Кісіля, «капітал на зазначені цілі активно спрямовуватиметься, якщо його власники будуть упевнені в одержанні на прийнятному для них рівні економічних й інших вигід. Тобто, для забезпечення розвитку сільського господарства на розширеній основі необхідно для інвесторів і власників земельного, майнового, грошового та фінансового капіталу створити умови, за яких вони будуть зацікавлені вкладати свій капітал у сільське господарство» [8, с. 44].

Виробничий процес відбувається в безперервному кругообігу, що відповідно і зумовлює циклічний обіг капіталу. Під час одного етапу (циклу) капітал проходить наступні стадії: обігу → виробництва → обігу під час реалізації. Стадія обігу полягає у перетворенні фінансів у засоби виробництва під час капіталовкладення в основні фонди. Стадія виробництва полягає у трансформації основних засобів і, відповідно, капітальних вкладень в них, у товари, готову продукцію. Стадія обігу під час реалізації полягає в перетворенні товарної форми капіталу у грошові кошти. Деякі економісти вважають, що приріст капіталу має бути достатнім для того, щоб компенсувати інвестору відмову від використання коштів на споживання поточного періоду, винагородити його за ризик.

Фінансову основу для здійснення оновлення матеріально-технічної бази становить прибуток. У ринкових умовах роль прибутку незмірно зростає, забезпечуючи підвищення рівня конкурентоспроможності підприємства спрямуванням прибутку на заходи з посилення сильних конкурентних елементів та усунення слабких сторін. У тому випадку, коли рівень фондооснащеності сільськогосподарських угідь і фондоозброєності праці гальмує випуск конкурентоспроможної продукції, прибуток має направлятися на розвиток матеріально-технічної бази підприємства [10, с. 8].

Так як на пострадянському просторі модернізація сільського господарства здійснювалася у формі капітальних вкладень, а згодом відбувся перехід до ринкової економіки і відповідно з'явилися нові механізми залучення інвестицій, категорії «капітальні вкладення» та «інвестиції» ототожнюють. Однак багато науковців, в тому числі Ю.Я. Соловій вважає це грубою помилкою і наголошує: «Капітальні вкладення – це витрати на створення нових, розширення, реконструкцію та технічне переоснащення діючих основних фондів виробничого і невиробничого призначення, а інвестиції це не витрати, а авансування, які відрізняються від витрат тим, що їхньою метою є повернення капіталу з приростом. Отже, поняття «капітальні вкладення» має витратний характер. Капітальні вкладення є лише складовою інвестицій і не можуть прирівнюватися до них повною мірою. Об'єктами вкладень можуть бути ще нематеріальні і специфічні фінансові активи» [16, с. 288].

Виробництво у сільському господарстві здійснюється у взаємодії з багатьма факторами виробництва та суб'єктів підприємництва з різних галузей, напрямками та видами господарської діяльності. Так, Я.Ю. Дем'ян сформовано наступні складові інвестиційного забезпечення сталого розвитку аграрної сфери: інформаційну, консультативну, нормативно-правову, науково-інноваційну, техніко-технологічну, ресурсну, кадрову, інституційну, інфраструктурну, фінансову [4, с. 56.]

Науковці у своїх дослідженнях виділяють три основні функції інвестицій (рис. 1).

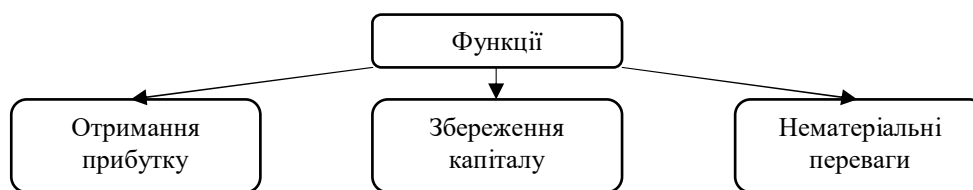

Рис. 1. Функції інвестицій

Джерело: сформовано автором на основі аналізу публікацій.

Так само як і в підприємницькій діяльності від впровадження інвестицій у сільському господарстві очікують отримання таких форм ефекту: фінансово-економічного, соціального, екологічного та ефекту від розвитку сільських територій. З точки зору макроекономіки інвестиція «... є основним інструментом формування мікро- та макроекономічних

пропорцій і визначає темпи економічного росту» та «... є частиною суспільних процесів – механізму функціонування ринку капіталу, представленого як взаємодія попиту і пропозиції ...» [1, с. 7].

В сільському господарстві окремо виділяють аграрні формування і відповідно інвестиційну діяльність, що направлена на їх розвиток, та її

особливості. За дослідженнями Я.М. Грушинського, з юридичної сторони такі особливості проявляються в наступному: «агроінвестиційна діяльність передбачає участь в якості виконавця сільськогосподарського товаровиробника; агроінвестиційна діяльність виражається в певній правовій формі (формування статутних капіталів (фондів) суб'єктів підприємництва у сфері сільського господарства, укладенні агроінвестиційного договору, спільній діяльності); агроінвестиційна діяльність здійснюється з урахуванням сезонних та природно-кліматичних умов; агроінвестиційна діяльність забезпечує розвиток сільськогосподарського виробництва [3, с. 56].

Інвестиції загалом зумовлюють зростання економіки, збільшення реального капіталу підприємства (придбання машин, обладнання, модернізація і будівництво будівель, інженерних споруд), що в свою чергу підвищує виробничий потенціал економіки. Інвестиції у виробництво, в нові технології допомагають вижити в жорсткій конкурентній боротьбі (як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринку), дають можливість більш гнучкого регулювання цін на свою продукцію і т.д.

Висновки. Як бачимо, існує чимало поглядів стосовно сутності інвестицій. В стародавні часи інвестувати означало наділяти, вкладати і було пов'язано з отриманням певних преференцій. В класичній економічній теорії інвестиції пов'язані з капіталом та запасами, а інвестування з отриманням доданої вартості. В радянські часи, за адміністративно-командної форми управління, інвестиції були пов'язані з капіталовкладеннями в основні фонди. В новітній економіці інвестиції тісно пов'язані з розвитком науково-технічного прогресу та ринком цінних паперів. Однак, досліджуючи погляди багатьох як вітчизняних, так і іноземних вчених, можемо констатувати, що не існує єдиного і повного підходу до трактування сутності «інвестиції», «інвестиційна діяльність», особливо в агропромисловому комплексі.

Таким чином, інвестиційна діяльність в агропромисловому комплексі – це залучення всіх видів ресурсів у сільськогосподарську підприємницьку діяльність на інноваційній основі з метою забезпечення економічного, екологічного, соціального ефектів та розвитку сільських територій.

4 Список використаних джерел

1. Андрійчук В. Г. Надконцентрація агропромислового виробництва і земельних ресурсів та її наслідки. *Економіка АПК*. 2009. № 2. С. 3-10.
2. Базилевич В. Історія економічних учень: підручник. К.: Знання, 2004. 1300 с.
3. Грушинський П. С. Досвід іноземного інвестування в світі. *Економіка АПК*. 2010. № 3. С. 54-57.
4. Дем'ян Я. Ю. Проблеми та ризики формування інвестиційного середовища в аграрному секторі. *Інвестиції практика та досвід: науково-практичний журнал*. 2016. Вип. 6. С. 54-58.

5. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002 р. № 49-IV. URL: Доступ із інформ.-правової системи «ЛІГА-ЗАКОН» (дата звернення: 28.09.2018).

6. Игонина Л. Л. Инвестиции: учеб. пособ. М.: Экономистъ, 2005. 478 с.

7. Кейнс Дж. М. Общая теория занятости, процента и денег. М.: Гелиос АРВ, 2002. 352 с.

8. Кісіль М. І. Інвестиційна привабливість сільського господарства регіону. *Економіка АПК*. 2014. № 8. С. 44-51.

9. Коденська М. Ю. Інвестиційні пріоритети в аграрно-промисловому виробництві. *Економіка АПК*. 2010. № 5. С. 49-53.

10. Лупенко Ю. О., Захарчук О. В., Могилова М. М. Наукове забезпечення техніко-технологічного оновлення аграрного виробництва в Україні. *Економіка АПК*. 2017. № 5. С. 5-12.

11. Маркс К. Капитал. Критика политической экономии. Том 2. Эксмо, 2012. 1200 с.

12. Маршалл А. Принципы экономической науки. Т. 1. М.: Издательская группы «Прогресс», 1993. 415 с.

13. Мировая экономическая мысль: Сквозь призму веков. Т. IV. Век глобальных трансформаций / Сопред. редкол. Г. Г. Фетисов, А. Г. Худокормов. Отв. ред. Ю. Я. Ольсевич. М.: Мысль, 2004. 942 с.

14. Мочерний С. В., Довбенко М. В. Економічна теорія. Київ, Академія. 2004. 856 с.

15. Словарь иностранных слов / Под ред. Мельничука О. С. Киев, 1977. 709 с.

16. Соловій Ю. Я. Спільні та відмінні ознаки інвестицій і капітальних вкладень. URL: Lviv Polytechnic National University Institutional Repository <http://ena.lp.edu.ua> (дата звернення: 28.09.2018).

17. Столярчук Н. М. Проблеми нормативно-правового регулювання інноваційної діяльності. *Облік і фінанси АПК*. 2011. № 4. С. 71-75.

18. Столярчук Н. М. Історичні аспекти сутності категорії «інноваційна діяльність». *Економіка АПК*. № 6. 2012. С. 144-149.

19. Fisher, Irving. The Nature of Capital and Income. New York: The Macmillan & Co., 1927. 427 p.

20. Шумпетер Й. А. Теория экономического развития. Москва. Прогресс, 1982. 455 с.

4 References

1. Andriichuk, V. H. (2009). Nadkotsentratsiia ahropromyslovoho vyrobnytstva i zemelnykh resursiv ta yii naslidky [Over concentration of agro-industrial production and land resources and its consequences]. *Ekonomika APK*, (2), 3-10.
2. Bazylevych, V. (2004). Istoriia ekonomichnykh uchen [History of Economic Thought]. Kyiv: Znannia.
3. Hrushchynskiy, P. S. (2010). Dosvid inozemnoho investuvannia v sviti [Experience of foreign investment in the world]. *Ekonomika APK*, (3), 54-57.
4. Demian, Ya. Yu. (2016). Problemy ta ryzyky formuvannia investytsiinoho seredovyscha v ahroarnomu sektori. *Investytsii praktyka ta dosvid: naukovopraktychnyi zhurnal*, (6), 54-58.

5. Verkhovna Rada Ukrainy. (2002). Pro innovatsiinu diialnist [Law of Ukraine «On Innovation»]. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15>
6. Ihonina, L. L. (2005). Investitsii [Investments]. Moskva: Ekonomist.
7. Keins, Dzh. M. (2002). Obshchaia teoriia zaniatosti, protsenta y deneh [General theory of employment, interest and money]. Moskva: Helyos ARV.
8. Kisil, M. I. (2014). Investytsiina pryvablyvist silskoho hospodarstva rehionu [Investment attractiveness of agriculture in the region]. *Ekonomika APK*, (8), 44-51.
9. Kodenska, M. Yu. (2010). Investytsiini priorytety v ahrarno-promyslovomu vyrobnytstvi [Investment priorities in the agro-industrial production]. *Ekonomika APK*, (5), 49-53.
10. Lupenko, Yu. O., Zakharchuk, O. V., Mohylova, M. M. (2017). Naukove zabezpechennia tekhniko-tekhnologichnoho onovlennia ahrarnoho vyrobnytstva v Ukraini [Scientific support of technical and technological renewal of agricultural production in Ukraine]. *Ekonomika APK*, (5), 5-12.
11. Marks, K. (2012). Kapital. Kritika politicheskoi ekonomii. Vol. 2 [Capital. Criticism of political economy]. Moskva: Eksmo.
12. Marshall, A. (1993). Printsipy ekonomicheskoi nauki. Vol. 1 [Principles of Economics]. Moskva: Izdatelskaia hruppa «Prohress».
13. Fetysov, H. H. (ed.), Khudokormov, A. H. (ed.). (2004). Mirovaia ekonomicheskaiia mysl: Skvoz prizmy vekov. Vol. IV. Vek hlobalnykh transformatsii [World economic thought: Through the prism of the ages. Vol. IV. The Age of Global Transformations] (ed. by Yu. Ya. Olsevych). Moskva: Mysl.
14. Mochernyi, S. V., Dovbenko, M. V. (2004). Ekonomichna teoriia [Economic theory]. Kyiv: Akademiia.
15. Melnychuk, O. S. (ed.) (1977). Slovar inostrannykh slov [Dictionary of foreign words]. Kyiv.
16. Solovii, Yu. Ya. (n.d.). Spilni ta vidminni oznaky investytsii i kapitalnykh vkladov [General and distinguishing features of investments and capital investments]. Retrieved from http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/38764/1/43_287-290.pdf
17. Stoliarchuk, N. M. (2011). Problemy normatyvno-pravovoho rehuliuвання innovatsiinoi diialnosti [Problems of regulatory regulation of innovative activity]. *Oblik i finansy APK*, (4), 71-75.
18. Stoliarchuk, N. M. (2012). Istorychni aspekty sutnosti katehorii «innovatsiina diialnist» [Historical aspects of the essence of the category «innovative activity»]. *Ekonomika APK*, (6), 144-149.
19. Fisher, Irving. (1927). The Nature of Capital and Income. New York: The Macmillan & Co.
20. Shumpeter, J. A. (1982). Teoriia ekonomicheskoho razvitiya [Theory of Economic Development]. Moskva: Prohress.